

Kulcs a zárhoz Varga Melinda:
Sem a férfiban, sem a tájban,
 Kalligram Kiadó–IJK, 2017.

Ha kezünkbe vesszük Varga Melinda negyedik verskötetét, nem tudjuk úgy fellapozni, hogy szemügyre ne vegyük mindjárt a borítót: egy férfi és egy nő állnak rajta kézen fogva. A férfi arca helyén egy kulcslyuk tátong, amelybe nagy valószínűséggel beleillik az a kulcs, amely a nő arca helyén van; nemi szerveik tekintetében pedig fordított a helyzet: a kulcs a férfinnál, a kulcslyuk a nőnél. Egymás nyitjái, megoldásai. Azt hinném, egy jól sikerült Picasso-kép a kubista korszakból, de nem: a borító Szentes Zágon munkáját dicséri. Olyan, mint egy jó plakát: figyelemfelkeltő és informatív, ugyanakkor pontos, nem vezet félre.

Varga Melinda legkedvesebb témája csakugyan a párkapcsolat, és ami vele jár, a szerelem, a szexualitás; valamint mindaz, ami emberivé teszi a kémiát: a vágy, a szenvedély, a hiány és az emlékezés. A kötet négy ciklusra tagolódik. Az első kettőben, a *Bomlik a nyugalomban* és a *Szent Mihály útján a télben* hófedte vidékeken, külső és belső tájakon látjuk a költőt, miközben intim szerelmi viszonyt folytat kedvesével. „Évek redői simultak ki homlokomon, / ha ujjad ölem öblében játszott, / nyelved kalandra vágyó alpinista volt, / hegyi kutakból friss nedűk fakadtak, / kedvedre oltottad szomjad, s ha elfáradtál, / hasam fövényére hajtottad fejed.” De folyvást az a gyanúnk, e szerelem nem valódi beteljesülés, csak vágykép, ábránd – vagy valami épp csak elkezdődött, máris véget ért: „aztán hirtelen / december-hűvösek / lettek ajkaim [...] behavazta hiányod végleg / a bimbózó estét” (*kora tél hamis szívárvánnyal*). Közben színpompás, fantáziadús költői képekre, allegóriákra lehetünk: „Ölem már fekete hamu, / a Vezúvot ringatom benne” (*levél helyett*); „hócsipkét sző az ég / figyelem ahogy kék / derekán aranycsat / lesz a fény” (*poklok rubinvörösén*); „az álom mohazöldje mint fitoplankton a tenger alján [...] mint vörös tinta csöpög a kora este verítéke” (*jelzővariációk egy álmra*) – megannyi plasztikus kép, pszichedelikus látomás. És létezik e költészetben egy szervezőerő, egy tágu-ló-szükülő, mégis állandó viszonyítási pontot, keretet jelentő inerciarendszer: az idő. Sokféleképpen tör-

ténik rá utalás, megélésének módozatai többfélék: „el kellene kerülni a le-targikus / pillanatokat, az érzelgőssé- get, / mert aztán napokig nem sikerül elaludni” (*távolodó*); „minden csak a túléléshez szükséges / ahhoz hogy puhább legyen az idő talpa / hogy úgy érezzük csak a pillanatok va-lóság / nem létezik a hetek hóna-poksűrűsége” (*pillanatok*); egy versprózabetétben, a *variációk az időre* címűben pedig allegorizálttá válik az időminőség: „Arra vársz, hogy eléd szalad-janak a hetek, az idő olyan legyen, mint a film, az unalmas részeknél előre lehessen futtatni.”

Elsőre póznak is vélhetnénk, hogy a költő gyakran beszél önmagáról egyes szám második személyben – de költészetében ez nem allűr, maníros fogás. Így véssük fejünkbe mindennapi teendőinket, ily módon utasítjuk türelemre vagy ösztönözzük bátorságra ma-gunkat: legközvetlenebb viszonyulásunk önmagunk-hoz a „te”-viszonyulás. Időnként túlexponálnak érez-zük képeit: „a nyár forró húsa / a pillanat vállán pihen”, vagy „a tenger sósan cuppanó ajka: hűvös és sikoltó” – ezekben mintha fényt kapna a film, a keve-sebb több lett volna.

Az *Aritmia a mindenségről* ciklusban szabadon áradó hosszúversek váltakoznak rövidebb, szintén rímtelen etűdökkel. Az alaphangulat itt is fázós, zim-mankós; „hisztérikus, bomlott tudatú ősz”-ben, „po-csolyák forró kráteré”-ben látjuk viszont arcunkat. De itt az alanytól már a tárgyiasabb költészet felé fordul a költő. Városokban, a Hargitán, utcazene-fesztiválon járunk, valahol jazz szól, és megint emlé-kek törnek elő a tudattalanból: „éjszakai hazagyaloglá-sok húszévesen, amikor vodkára / és cigire költötted a taxipénzt”. Ismét dimenzionálttá válik a versbeszéd: „Az éjszakák nyúzott bőrű rókák, üvöltének”, „ben-zingöz-magány csillog versenyt a holddal” – bár ez utóbbi sor megint a „fénykapás” határán billeg. Az utolsó ciklus, az *Allatszív* pedig a költő kedves ku-tyája elvesztésének szívszorító krónikája.

Varga Melinda kötete üde, eredeti hang a lírai ka-kofóniában; s a hangfekvés, amelyben megszólal, bár többnyire komor és fájdalmas, a fül és a lélek szá-mára is harmóniát, ismerős otthonosságot közvetít.

Simon Adri

